

Horký větřík si zlehka poletoval městem s rozpálenou kamennou dlažbou, opřel se do Eliščiných šatů a rozvolnil je tak, že se dotýkaly rozevláté dětské sukýnky. Nemohla se vynadívat, jak se sluneční paprsky proplétají světlými vlásky Zdeničky, která k ní vzhlížela a krčila nosík. Když si všimla, že se na ni maminka dívá, a dokonce se i usmála, ukázala první zoubky a chytla se mámy za ruku.

Elišce se připomněl už téměř zapomenutý pocit štěstí. Šly pomalu, malou každou chvíli něco zaujalo a zastavilo. Bez tak nikam nespíchal, poštovní úřad v tu dobu stejně ještě nebyl otevřený. Z dálky zahlédla povědomého, belhajícího se muže, který se k nim přibližoval. Pohoda se vytratila. Pozdravila se s Josefem, se kterým zpívala v divadle sóla v oratoriu Svatební košile. Její pohled přitahovalo prázdné místo mezi dvěma berlemi a jednou nohou a nedařilo se jí ho odtrhnout.

„Alespoň jsem doma,“ prohodil Josef, aby přerušil rozpačité ticho. Naučil se tou větou zmírnit překvapené nebo soucitné reakce těch, kteří zaskočením nevěděli, co říct.

„Nevěděla jsem,“ koktala Eliška a měla chuť popadnout malou a utéct s ní, aby se na toho zmrzačeného člověka nemusely dívat.

„Takových jako já je! Propustili mě z léčebny teprve před týdnem,“ řekl se špatně maskovanou sebelítostí a pokusil se usmát.

„Ve sboru jsme dělali sbírku na protézy,“ vylétlo z Elišky, a sotva to dořekla, zastyděla se, měla raději mlčet než mluvit za každou cenu. S Josefem si dřív vždycky měli co říct, díky náklonnosti k hudbě byli naladěni na stejnou vlnu, strávili společně hodně času při zkouškách i na vystoupeních, na přátelských posezeních i výletech s ostatními ze sboru.

„Ještě že ty sbírky jsou a nezruinujeme císařskou kasu,“ pokusil se o ironii. „Už mi na míru jednu vyrábějí, možná dostanu i další, náhradní, aby se mi ta první hned tak neochodila.“ Naučil se takhle mluvit s každým a opakoval se, chtěl by dokázat lépe a vtipněji odlehčit situaci a zmírnit rozpaky své i druhých, kteří ho viděli poprvé a nevěděli, jak s ním jednat. Schovával se za pózu nadhledu a smíření, ale uvnitř něj bublaly vztek a bezmoc.

Elišce bylo do pláče, když se dívala na muže, který ještě před čtyřmi roky v plné síle zářil na pódiu a teď se před ní vysiloval tím, aby nedal najevo svou slabost.

Josef chtěl odvést pozornost, pokusil se natáhnout ruku ke Zdeničce, aby ji špásovně zatahal za tenoučký culík, ale zavrávorál a byl rád, že neupadl.

„To bylo schválně,“ zasmál se nepřirozeně, trhnul hlavou, aby odhodil nestříhané vlasy, a k děvčátku se alespoň trochu naklonil. „Jak se jmenuješ, krásná slečinko?“

Zdenička si mačkala lem sukýnky a styděla se odpovědět. Josef si vzpomněl, že má u sebe čokoládu, rád by ji tomu roztomilému dítěti dal, ale bál se, že když ji začne hledat, zase ztratí rovnováhu.

„Sáhni si do kapsy, mám tam něco pro hodné děti,“ vyzval děvčátko. Podívala se nejistě na matku a ta přikývla a zvedla ji, aby tam líp dosáhla.

„Taková vzácnost!“ špitla Eliška.

„Mimořádný příděl pro zasloužilé mrzáky,“ prohodil, ale z pokusu o krátký smích vznikl křivý škleb.

Hovor se zase zadrhl a Eliška chtěla co nejrychleji setkání ukončit. Odvykla si mluvit s lidmi, ztratila jistotu, o samotě nebo jen s dcerkou a Oldřiškou se cítila nejlépe.

I Josef přemýšlel, jak se rozloučit. Bolelo ho celé tělo, potřeboval se natáhnout nebo si alespoň někde sednout, ale nechtěl, aby žena, kterou i on kdysi obdivoval, viděla, jak se

před ní unaveně klátí. A slušelo se ještě poptat na společné známé. Zvážněl a odkládanou otázkou protnul ticho. „Co tvůj syn a muž?“

„Norbert je v pořádku, pořád píše. Přesunuli ho na frontu někam do Francie. Ale o Jakobovi už dlouho nic nevím,“ odpověděla smutně.

„Nepřišla o něm žádná oficiální zpráva?“

„Ne. Poslední dopis od něj mám ze zajateckého tábora. Poptávala jsem se na úřadech i na Červeném kříži, ale nic se jim nepodařilo zjistit.“

„I to, nic‘ může být dobrá zpráva, rozhodně lepší, než kdyby ti přišlo oznámení, že padl.“ Rozhlédl se a ztišil hlas. „Mluví se o tom, že se hodně našich, co zběhlo nebo bylo zajato, přidalo k dobrovolníkům do československé armády. Třeba ti i on nemůže dát vědět, abys tady z toho neměla opletačky. Monarchie co nevidět půjde do kytek, pak se ti vrátí jako hrdina,“ mrknul povzbudivě na Elišku.

Polykala naprázdno. Nedokázala si srovnat v hlavě, jestli to, co se dozvěděla, je dobře, nebo špatně. Raději by od Jakuba dál dostávala zprávy ze zajateckého tábora, byla by klidnější.

Josef zase zavrával. Berle se mu zařezávaly do paží, ještě se s nimi nenaučil bezpečně stát a pohybovat. Nadechl se, aby se rozloučil.

Elišku ale ještě trápila otázka, kterou se ostýchala vyslovit. „Myslíš, že...?“ snažila se ho zdržet, než najde správná slova. „... že tak to může být se všemi, co se neozývají?“ vyhrkla neobratně a Josef zpozorněl.

„No, zaslechl jsem, že se některým podaří propašovat domů zprávu přes krajské spolky nebo jinak a občas se taky najde nějaký udavač, který je nahlásí úřadům, ale nic přesnějšího nevím.“

„A... myslíš, že... nevíš o...“, chodila Eliška kolem horké kaše.

„O Bedřichu Čejkovi?“ šel Josef přímo k věci. Ženský i mužský

pěvecký sbor byly přece jeden čas plné šuškandy o náklonnosti dvou jejich sólistů.

Eliščin zahanbený pohled přešel přes dcerku k zemi. Přikývla.

„Taky jsem se na něj vyptával, ale nic jsem o něm neslyšel. Ale neboj, kdyby se mu něco stalo, tak by se to tu rozneslo. Jestli o něm nikdo nic neví, tak se nejspíš taky přidal k československému vojsku.“

„A to by bylo dobře?“ odhodlala se zeptat.

„Nó, když se máme trhnout od Rakouska...“

„Tak?“

„Samo se to neudělá.“

Eliška mu vůbec nerozuměla, měla spoustu otázek, ale nechtěla vypadat jako hlupák. Z povzdálí k nim dolehly vzrušené hlasy a až teď si uvědomila, že kolem nich prochází čím dál víc spěchajících lidí. Mířili směrem k nádraží, pokřikovali na sebe a někteří se pustili do běhu.

„Pojďte s námi,“ houkla na ni pospíchající sousedka z domu. „Rychle, jsou tam vagony plný jídla!“

„Tohle pro mě není,“ omluvil se Josef. „Asi bych je nepředběhl,“ ušklíbl se na rozloučenou. „Však teď se budeme vídat a snad si zase spolu brzy zazpíváme.“

Eliška svírala Zdeniččinu ruku. Váhala. Nejraději by se vrátila domů, napila se a srovnala si v hlavě myšlenky. Ale proud lidí kolem ní sílil, pohltil je, a aniž se to pokusila nějak ovlivnit, najednou se ocitla s dcerkou před jedním z otevřených vagonů. Ve vypáčených dveřích stálo několik žen a těm, kteří k nim z rampy natahovali ruce, házely jídlo. Všude kolem byl křik, lomoz a strkanice. V Eliščině ruce se ocitl velký kus slaniny. Zírala na něj a nevěděla, co s ním. Pronikavá vůně ji vrátila do časů, kdy nesnášela ten pach, který byl zažraný do otcových vlasů, kůže a oblečení. Teď v ní probudila hladové sevření žaludku a chuť zakousnout se do masa, kus

utrhnout a podat Zdeničce, které už několik dní nemohla připravit pořádné jídlo.

Někde za ní se do vzrušeného hluku vedraly rozkazy, kterým nerozuměla. Nastal další křik a chaos. K davu se blížili četníci a z opačné strany ozbrojení muži v uniformách.

„To je maďarská patrola!“ křikla starší žena s ohnutou zástěrou napěchovanou cukrem a rýží. „Utečte, to nejsou naši, tihle budou střílet!“

Ženy a výrostci s plnýma rukama začali prchat. Na rampě už zůstávalo jen několik postav, které se nezalekly, nebo se na ně ještě nedostalo.

Hluk slábl. Patrola odváděla po kolejích nějakou ženu a četníci důrazně domlouvali lidem, kteří se ještě neměli k odchodu. Eliška byla jako ve snách. Přidala se ke spěšně odcházejícím lidem a dcerka, kterou držela za ruku, se třepotala za ní. U přechodu na trati se závorami se Zdeničce zapletly nožky, upadla a po chvíli se na jejích ušpiněných kolenou objevil rudý pramínek. Elišce se udělalo zle, ačkoliv byla dcera řezníka, pohled na krev nesnášela. Dceřinu krev viděla poprvé, zatmělo se jí před očima a mdloby ji začaly táhnout k zemi. Opřela se o strom a v tu chvíli se nedaleko ozval výstřel. Po něm další.

Vzpamatovala se, popadla dceru do náruče a měla co dělat, aby udržela ji i slatinu. Obklopil je křik a další výstřely, všechno kolem se míhalo a svět se smrsknul do rozmazané šmouhy. Došly jí síly, musela se zastavit, položit Zdeničku na zem, aby popadla dech. V tu chvíli zahlédla, jak na chodníku nedaleko ní padá k zemi starší muž s prknem na ramenou. Bylo to tak rychlé a nečekané, že to snad ani nemohla být skutečnost. Z ničeho nic se svalil, temné žuchnutí se ztratilo v okolním hluku a jeho hlava se zastavila o odrolenou podezdívku plotu. Vypadal jako kuželka, která se zčistajasna rozhodne, že si poleží. Nebyla, na zemi ležel člověk s rozhozenýma rukama,

které ještě před chvílí svíraly čerstvě ohoblované prkno zakoupené v nedaleké pile.

Stála kousek od něj. Byla tak blízko, že mu viděla do udivené tváře. Připadalo jí, že se běh světa zastavil a to, co se událo, se každou chvíli musí rozplynout do neškodného oparu. Místo toho ale z místa na druhé straně ulice začaly vzduchem svištět kameny.

Nemohla se pohnout, probral ji až Zdeniččin pláč. Popadla ji i slaninu povalující se na zemi a zamířila k domovu. Nevěděla, jak se dostala až do bytu.

Probrala se, až když nad sebou ucítila pohyb a zahlédla ustaranou sestřinu tvář a za ní rozcuchanou hlavičku dcerky. Udiveně se rozhlédla a pak stočila pohled ke stolu. Ležela na něm slanina. Zvedl se jí žaludek.